

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA JA
EESTI MUUSIKA-JA TEATRIAKADEEMIA
Pärimusmuusika ühisõppekava

Sandra Sillamaa

**EESTI TORUPILLI TUTVUSTAVA VIDEOBLOGI
“100 TORUPILLI” PEDAGOOGILISED ASPEKTID**

Loomingulise magistrieksamini kirjalik osa

Juhendaja: MA Celia Roose

Tallinn 2015

ABSTRAKT

Eesti torupilli tutvustava videoblogi “100 Torupilli” pedagoogilised aspektid

Pedagogical aspects of the video blog „100 Bagpipes“ introducing the Estonian bagpipe

Loomingulise magistrieksami kirjalik osa keskendub eesti torupilli tutvustava videoblogi “100 Torupilli” pedagoogilistele küsimustele, mis kaasnevad täiskasvanute pilliõppega harrastusõppes. Kasutusel on kolm pilliõppe meetodit: individuaalne lähenemine, kuulmise järgi õppimine ja kiirõppe meetod. Uurimistöö eesmärgiks on tuua esile projekti käigus kasutatava kiirõppe meetodi lihtsad ja keerulised etapid ning leida efektiivsed meetodid kiires õpetusprotsessis, mida saab rakendada nii eesti torupilli mängutehniliste võtete kui ka lugude õpetamisel. Projekti pedagoogiline eesmärk on õpetada osalejatele selgeks eesti torupillimängu esmased mänguvõtted ja lihtne lugu. Uurimistöös kasutatakse tegevusuuringut, mis kuulub kvalitatiivsete uuringutüüpide alla. Analüüsi aluseks on küsimustik, video salvestised ja päevik.

Võtmesõnad: eesti torupill, pilliõpe, kiirtund, täiskasvanuõpe, individuaalõpe, kuulmise järgi õppimine, harrastusõpe, pärimusmuusika, mängutehnika.

puudu on mänguvõtte mõiste

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. UURIMISTÖÖ TEOREETILISED ALUSED.....	8
1.1. Täiskasvanute pilliõpe	8
1.2. Pilliõppe meetodid	9
1.3. Torupilliõpetusest Eestis	10
1.4. Isiklikud õppimis- ja õpetamiskogemused.....	12
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA.....	14
2.1. Valimi kirjeldus	15
2.2. Õppeprotsessi kirjeldus.....	16
2.3. Andmete kogumise meetod ja protseduur.....	19
2.3.1. Küsimustik	19
2.3.2. Salvestused, vaatlus ja analüüsimine	19
2.3.3. Päevik ja refleksioon.....	20
2.4. Andmeanalüüs.....	20
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	21
3.1. Küsimustiku vastuste analüüsi tulemused	21
3.1.1. Osalemise motiivid, eesmärgid ja saadud kogemused	22
3.1.2. Kiirtunni läbiviimise asukoht	23
3.1.3. Osalejate varasemad ja projekti käigus saadud teadmised eesti torupillist	24
3.1.4. Osalejate tagasiside õppeprotsessi kohta	25
3.2. Salvestiste vaatluste analüüsi tulemused	25

3.2.1. Vaatlusepõhine õppeprotsessi analüüs	26
3.3. Päeviku andmete analüüsi tulemused	31
3.3.1. Õppeprotsess	31
3.3.2. Õppemeetodid	32
3.3.3. Õpetaja kogemused ja arusaamad	32
4. UURIMISTÖÖ JÄRELDUSED JA ARUTELU.....	34
4.1. Kasutatud pilliõppe meetodid	34
4.2. Kiirtunni lihtsad ja keerulised etapid	35
KOKKUVÕTE.....	37
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	39
LISAD	41
Lisa 1. Küsimustik	41
Lisa 2. Osalejate kommentaarid	46
Lisa 3. Kontserdi kirjeldus	48
SUMMARY	49

SISSEJUHATUS

“Torupill oli aastasadu eestlaste kõige enam armastatud muusikainstrument. Torupill ei tohi puududa pulmas, reisil, seltskonnas, mingite lõbustuste juures, isegi mitte ühiste tööde juures, nagu näiteks viljalõikusel, kus torupillimees käib edasi-tagasi...” kirjutab muusikateadlane Karl Leichter oma artiklis “Torupill – eestlaste lemmikpill” (Leichter, 1982: 144).

Torupill levis eestlaste seas 13. sajandil või hiljem sakslaste ja rootslaste vahendusel ning saavutas suure populaarsuse. 18. sajandi lõpus ja 19. sajandi alguses hakkas torupill taanduma eeskätt viiuli ja hiljem ka löõtspilli ees (Tõnurist, 2008: 49). Viimane traditsiooniline pillimees Aleksander Maaker suri 1968. aastal. Traditsioonilistest torupillimängijatest annab ülevaate Krista Sildoja koostatud raamat “Äratusmäng uinuvale rahvamuusikale“, mis ilmus 2014. aastal. Torupilli taassünni avas 1970. aastal toimunud Eesti NSV üldlaulupeo büroo initsiatiivil korraldatud torupillimängu kursus ning samal aastal kõlas kursustele torupilliorkestri poolt kaks lugu tantsupeol (Tõnurist, 2008: 50). Põhjalikuma ülevaate eesti torupilli käekäigust annab Ando Kiviberg oma uurimistöös “Eesti torupilli langus ja taassünd“ (1994) ja Igor Tõnurist 2008. aastal ilmunud raamatus “Eesti Rahvapillid“.

Tänapäeval on 1960-ndatel aastatel katkenud torupillimängutraditsioon saanud uue hoo. Eestis tuntud ja tunnustatud torupillimeister Ants Taul on andnud olulise panuse nii pillimängijana, -meistrina kui ka õpetajana selle traditsiooni taastamisse ja uuendamisesse. Ta on pärandanud oma meistrioskused pojale, Andrus Taulile, kes isa eeskujul jätkab torupillide ehitamist ja arendamist.

Eesti torupilli saab õppida muusikakoolides ja muusikakõrgkoolides. Lisaks harrastuslikul tasemel iga-aastaselt Viljandi Hansapäevade ajal toimuvast torupillilaagrist, erinevates pärimusmuusika laagrites, August Pulsti õpistus ja eraõpetajate käe all. Aastal 2000 toimus Tallinnas “Torupilli kool”, kus osales 20 algajat, kes said torupilli algõppe. Vaatamata

erinevatele õppimisvõimalustele ja kontsertidele ning festivalidele, kus saab kuulata eesti torupilli, olen kogenud olukordi, kus inimeste teadlikkus eesti torupilli olemasolust on puudulik või lausa olematu.

Soovist tõsta teadlikkust eesti torupillist, väärtustada pilli ajaloolist olulisust ning tähistada tema praegust elujõulisust, otsustasin viia läbi eksperimentaalse projekti “100 Torupilli”. Projekti idee, vormi ja teostuse olen ise välja mõtelnud toetudes oma 16 aastasele õppimis- ja õpetamiskogemusele. Eestis ei ole sarnaseid projekte varem läbi viidud. Leian, et eesti torupill väärib suuremat tähelepanu ja eestlased võiksid rohkem teada oma traditsioonidest. Minu eesmärk on tänapäeva inimestele seda au sees olnud võimsat pilli meelde tuletada ja näidata, et eesti torupill elab taas.

Projekt “100 Torupilli” on videoblogi, mis tutvustab eesti torupilli ja selle muusikalisi võimalusi tegusate eesti inimeste kaudu. 2015. aastal, mis on pühendatud muusikale, ilmub blogis 100 videot. Torupilliga teevad tutvust 100 eesti inimest, kes on erinevate elualade esindajad – muusikud, näitlejad, õpetajad, sportlased, saatejuhud, kultuuritegelased jne. Valisin projekti osalema inimesed, kes on eeskujud oma erialadel ning kelle töid ja tegemisi austatakse ning jälgitakse. Enamus osalejatest mängib eesti torupilli esimest korda. Lisaks ilmub koos iga videoga põnevaid fakte, ütlusi ja iseloomustusi torupilli kohta.

Võtsin endale ülesandeks näidata 30 minuti jooksul osalejatele torupillimängu esmaseid mänguvõtteid ning õpetada selgeks lihtne lugu. Varasem õpetamiskogemus pärimusmuusika laagrites on näidanud, et 30 minutiga on võimalik selgeks õpetada lihtsam lugu huvilisele, kes pole kunagi varem torupillimängu proovinud. Videoblogis avalikustatakse 1 – 1.30 minutiline ülevaatluk video õppeprotsessist, mis näitab osaleja oskusi tunni alguses ning tulemust, kuhu jõuti. Soovin eksperimentaalse projektiga näidata ja tõestada, et kõik, kel on huvi, suudavad torupillil tooni tekitada olenemata vanusest või varasema kogemuse puudumisest. Analoogset projekti võib kasutada ka muude pillide propageerimisel.

Projektil „100 Torupilli“ on mitu väljundit:

1. tõsta teadlikkust eesti torupillist;
2. tutvustada eesti torupilli muusikalisi võimalusi;
3. anda ülevaade eesti torupilli kasutusest ajaloos ja tänapäeval;
4. pakkuda osalejatele põnevat ja uudset kogemust;
5. ärgitada inimesi õppima pilli ja tegelema muusikaga.

Projekti tulemus jõuab laiemale publikuni läbi videoblogi, mis on jälgitav kodulehel (100torupilli.ee), sotsiaalmeedia võrgustikus *facebook* (facebook.com/100torupilli) ja video kanalis *youtube* (youtube.com/100torupilli). Blogi on eesti ja inglise keelne.

Projekti "100 Torupilli" toetab Eesti Kultuurkapital ja Hasartmängumaksu Nõukogu. Videod filmib ja monteerib Siim Sillamaa. Tekstide osas annavad nõu Karin Kastehein, Krista Sildoja ja Cätlin Mägi. Inglise keelse tõlke on teinud Henrik Salum. Veebilahendustega on aidanud Hando Jaksi ja Kermo Kukk. Projektijuhi abiks on Daisy Estam. Mina olen vastutav projekti idee, korralduse ja õpetamise eest.

"100 Torupilli" on ületanud ka juba riigi piire ning olen saanud läbi sotsiaalmeedia võrgustiku tagasisidet, et seda jälgitakse Austraalias, Šotimaal, Tšiilis ja teistes riikides. Suurbritannia torupilli ajakiri "Chanter" avaldab projektist ülevaatliku artikli, mis ilmub 2015. aasta maikuus.

Loomingulise magistrieksami kirjalikus osas keskendun projekti "100 Torupilli" pedagoogilistele küsimustele. Projekt kestab kuni 2015. aasta detsembrini. Toetudes käesolevale uurimusele ning osalejate tagasisidele saan teha korrekture õppeprotsessis ning seda efektiivsemaks muuta.

Esimeses peatükis annan ülevaate uurimistöö teoreetilistest alustest. Teises peatükis kirjutan uurimistöö metoodikast, valimist, õppeprotsessist, andmete kogumise meetodist ning uurimisprotsessist. Kolmandas peatükis toon välja tulemused ning järeldused. Neljandas peatükis analüüsin tulemusi.

Minu loomingulise magistrieksami kontserdi "100 Torupilli" kesksel kohal on eesti torupill. Kontsert koosneb traditsioonilistest torupillilugudest, omaloomingust ning uudisteoset, mille on kirjutanud Märt-Mattis Lill ja mis on loodud eesti torupillile, rahvapillidele ja elektroonikale. Kontserdi siduva elemendina kasutan projekti "100 Torupilli" videoid.

Täna oma juhendajat Celia Rooset ja kauaaegset torupilliõpetajat Cätlin Mägi. Olen tänulik oma emale Ene Sillamaale, kes suunas mind muusika juurde ning oma isale Siim Sillamaale, kes ostis mulle esimese torupilli ning on toetanud minu õpinguid. Täna oma venda Siim Sillamaad, kes filmib ja monteerib projekti videoid ning on pidanud kuulama sadat algajat torupilli õppimas. Suur tänu projektis "100 Torupilli" osalejatele, kaasamõtlejatele ja toetajatele.

1. UURIMISTÖÖ TEOREETILISED ALUSED

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on analüüsida pedagoogilisi küsimusi, mis kaasnevad täiskasvanute kiirõppe meetodiga. Käsitlen kiirtunni viljakaid aspekte, efektiivseid meetodeid ning kiirtunni rakendamisel saadud erinevaid tulemusi. Kirjeldan pilliõpetuse meetodeid, mida saab kasutada kiirtunni puhul.

Esimese peatükis annan ülevaate täiskasvanute pilliõppest, õpetusmeetoditest, torupilliõpetusest ning isiklikust õpetamis- ja õppimiskogemusest.

1.1. Täiskasvanute pilliõpe

„Täiskasvanute koolitus on organiseeritud õppetegevus, mis ei sõltu õppe sisust, tasemest või meetoditest ning mille käigus täiskasvanud arendavad oma võimeid ja/või parandavad kutsealaseid oskusi.” (Tamberg 2012: 11) Täiskasvanute koolitus jaotatakse kolmeks: tasemekoolitus, tööalane koolitus ja vabahariduslik koolitus. „Tasemekoolitus annab võimaluse põhihariduse, üldkeskhariduse, kutsehariduse ja kõrghariduse omandamiseks. Tööalane koolitus annab võimaluse ümberõppimiseks, kutse-, ameti- või erialaste teadmiste omandamiseks ja täiendamiseks. Vabahariduslik koolitus annab võimaluse arendada inimese loovust, andeid ja sotsiaalseid oskusi seoses inimese huvide ja harrastustega. Vabaharidusliku koolituse alla kuuluvad näiteks kunsti- ja muusikakoolitused.” (Tamberg 2012: 12)

Tambergi uurimuses selgub, et täiskasvanute vabahariduslik muusikaline õpe on väga vajalik meie tänases ühiskonnas, sest muusikat õppijate tahtjate arv kasvab ning inimesed soovivad ennast täiendada.

Täiskasvanute õpet on aastaid uuritud. Kahjuks ei ole süvendatult uuritud spetsiifilisi meetodeid, mis oleks kõige efektiivsemad täiskasvanud õppijatele muusika vallas. Eriarvamused ja küsimused tekivad laste peal kasutatavate meetodite rakendamisel täiskasvanutele. Uurijad on leidnud, et täiskasvanute õpetajad kasutavad erinevaid meetodeid või mõtlevad välja enda meetodeid (Scott, 2012).

Mitmed meetodid, nagu näiteks üle maailma levinud Suzuki pilliõppe meetod, toetavad õpingute alustamist noorelt. Üldlevinud müüt meie ühiskonnas on, et täiskasvanuna ei saa enam alustata pilli õppimist. Elizabeth Ann Scott viis läbi uurimuse 2012. aastal Oklahomas, mille käigus uuris, kas üle 50 aastased võiksid hakata õppima mõnda muusikainstrumenti ja kas nad saaksid selles pädevaks. Uurimus viidi läbi algajatega. Kõik osalejad kogesid, et on võimelised õppima pilli ning uskusid, et pilliõpet võib jätkata ka pärast 50 aastaseks saamist (Scott 2012). “Muusikateadlane Harald Jorgensen uuris Norra noorte esitajate progressi ja leidis, et ei ole primaarne alustada muusikatundidega varakult, sest kui õpetus on mitte-julgustav või ebapädev, siis see võib saada tulevikus takistuseks.” (Mills 2005: 163)

Minu ema, kellel puudus varasem pilliõppe kogemus, hakkas pilli õppima 40 aastaseks. Tema sai elementaarsed oskused selgeks ning on võimeline mängima mitmeid lugusid. Olen õpetanud täiskasvanuid, kellel varasem pilliõppe kogemus puudub ning võin kinnitada oma kogemusest, et igaüks võib õppida pilli. Kõige tähtsam on soov ja tahe.

Oma töös keskendun täiskasvanu muusika-alasele harrastusõppele, mille fookuses on pilliõpe.

1.2. Pilliõppe meetodid

Käesoleva töö kesksel kohal on õpetamine ning sellega kaasnevad meetodid. Järgnevalt on mõiste õppemeetodid selgitatud läbi kõrgkooli ja üliõpilaste, kuid sobib hästi ka täiskasvanute harrastusõppega.

“Õppemeetodid on vahendiks, mille abil õppejõud loob õpikeskkonna, milles üliõpilane saab erinevaid kogemusi ning õpib aktiivselt. Õppemeetodite teadlikul valikul tasub arvesse võtta

mitmeid tegureid: õppeprotsessi eesmärgid, õpiväljundid, aine ja üliõpilaste eripära, üliõpilaste kogemused meetodite kasutamisel, õpikeskkonna tingimused, õppejõu enda oskused ja kogemused meetodite kasutamisel, kasutada olevad ressursid. Õppemeetodeid võib rühmitada mitmest printsiibist lähtuvalt. Näiteks: õpetajakesksed ja õpilaseseksed. Õppemeetodeid võib rühmitada ka õppeprotsessi ülesehitusest lähtuvalt.” (Karm, 2013: 6-7)

Muusik ja õpetaja Stephen Nachmanovitch on kirjutanud, et me improviseerime iga päevaselt (kui me teeme süüa või kõnnime kooli jne) ise sellele tähelepanu pööramata või sellest aru saamata. Loomine hetkes või kiire kohanemisvõime on tihti paljudele keeruline, kuna me ei tea ette, mis juhtub ja ei kontrolli tulemust. Loominguline lähenemine avab aga meie maailma, arendab loovust ning on eeldus parematele tulemustele. Nachmanovitch usub, et loomine hetkes on miski, mille poole elus püüelda nii muusikas kui ka muudes tegevustes (Nachmanovitch 1990). Ka enda pedagoogilises töös pean oluliseks loomingulist lähenemist ja kiiret kohanemisvõimet ning rakendan seda maksimaalselt oma projektis ning käesolevas uurimistöös.

Pilliõppes rakendatakse väga erinevaid õpetusmeetodeid ning iga õpetaja peab oskama valida õiged meetodid lähtudes õpilasest ning seatud eesmärkidest. Arvestades ekstreemseid olusid (lühike tunni aeg, teadmatus osalejate võimetest, tunni filmimine jpm) jätsin kõige juures mänguruumi ning võimaluse loominguliselt läheneda vastavalt olukorrale.

Järgnevalt toon välja projektis “100 Torupilli” kasutatavad olulisemad pilliõppe meetodid:

1. individuaalne lähenemine
2. kuulmise järgi õppimine
3. kiirtund

1.3. Torupilliõpetusest Eestis

Eesti torupilli kohta on avaldatud ajaloolisi ülevaateid ja torupillimuusika analüüse, kuid süstemaatiliselt välja töötatud õppematerjale pole välja antud. Kõige rohkem on õpetusküsimustele keskendunud Kristel Kutser oma magistritöös “Eesti torupilli õpetamisel kasutatavad metoodikad algajatele” (2014), kus ta on toonud sisse võrdluse teiste maade

torupilliõpikutega. Kutser uuris oma töös seitsme eesti torupilli õpetaja pilliõppe meetodeid. Kõik need õpetajad tegelevad oma õpilastega pikema aja vältel, süstemaatiliselt ning tasemeõppes. Torupilli õpetajad on veendunud, et algõpe peaks kindlasti toimuma kaks korda nädalas ja lühikeste (30 min) tundide kaupa. Minul on käsil harrastusõpe ning kogu protsessi pikkus on 30 minutit. Vaatamata sellele saan tuua sarnasusi õppeprotsessis ning kattuvaid põhimõtteid torupilli õpetamisel.

Enamus Kutseri uurimuses osalenud õpetajatest väidavad, et laste õpetamine on vaevarikam ja aeganõudvam kui täiskasvanute õpetamine. “Täiskasvanutega jõuab kiiremini ja produktiivsemalt edasi liikuda ning tegeleda ka muusika stiililiste küsimustega. Laste õpetamisel peab olema õpetaja ja psühholoog ühes isikus ning pidevalt motiveerima pilli mängima. Täiskasvanutel, kes on otsustanud torupilli õppida, neil on endal motivatsioon ja tahtmine olemas.” (Kutser 2014: 31)

Nõustun, et täiskasvanuid on lihtsam õpetada. Samas esineb täiskasvanute õpetamises keerulisi momente, mida laste puhul ei esine. Täiskasvanud on väga enesekriitilised ning pingutavad muretisemise üle. Mõnikord neil puudub julgus katsetada, sest kardetakse läbikukkumist või eksimist. Tihti leitakse vabandusi ja õigustusi, kui midagi ei tule välja. Seega arvan, et ka täiskasvanute puhul tuleb olla emotsionaalselt toetav ja motiveeriv. Nõustun ühe õpetaja lausega Kutseri töös, mis on ka minu õpetamispraktikas olulisel kohal: “Õpetaja peab hästi mänguline olema, ka täiskasvanutega. Kiputakse ära unustama, et pillimäng peaks lõbus olema.” (Kutser 2014: 32) Täiskasvanute õpetamisel võib raskusi tekitada ka sõrmemotoorikaga, mis on võrreldes lastega aeglasem ja kohmakam.

Nõustun Kutseri töös esinevate õpetajate seisukohtadega, kes ei pea oluliseks, et algaja torupillimängija peaks eelnevalt olema muusikat õppinud. Samas arvan, et see lihtsustab õppeprotsessi. Kutseri uurimuses väljatoodud tehnilised komponendid kattuvad kiirõppe tunnis läbitavatega: hingamine, puhumine, sõrme tehnika, tooni ja surve hoidmine. Samuti kattuvad algajatele õpetatavad lood – “Targa Rehealune”, “Paistu torupillilugu”, lihtsamad tuttavad lood.

Torupilli õpetajate lähenemine esimesel tunnil on väga erinev. Osad räägivad torupilli ajaloo ja pilli ehitusest, teised annavad ainult sõrmilise kätte, kolmandad annavad terve pilli kätte. Kiirõppe puhul kasutasin erinevaid lähenemisi lähtudes osalejast, olukorrast ning meeleolust. Nõustun torupilliõpetajaga, kes ütleb järgmist: “Pole olemas ühte konkreetset harjutust, mis

sobib ja toimib kõigiga. Tuleb ise väga palju leiutada.” (Kutser 2014: 36) Leian, et loominguline lähenemine õpetaja poolt õppeprotsessi erinevatele osadele on väga oluline.

1.4. Isiklikud õppimis- ja õpetamiskogemused

Olen mänginud eesti torupilli 16 aastat. Enne torupilliõpingutega alustamist õppisin 5 aastat plokkflööti eraõpetaja Ülle Jantsoni käe all ning osalesin erinevates pärimusmuusika laagrites. Õpe toimus kuulmise järgi. 13 aastaselt alustasin torupilliõpinguid eraõpetaja Cätlin Mägi käe all. Paralleelselt kuulmise järgi õppimisele lisandus ka noodi õpetus. 18 aastaselt hakkasin õppima sopransaksofoni, kuna Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse astumisel oli vaja osata ühte kromaatilist instrumenti. 2005. aastal asusin õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse, mille lõpetasin 2011. aastal. Minu eriala õpetajateks on olnud Cätlin Mägi, Marko Mägi, Juhan Suits ja Villu Veski. 2007. aastal asusin õppima Stockholmi Kuninglikku Muusikaakadeemiasse sopransaksofoni, mille lõpetasin 2012. aastal. Samal aastal alustasin õpinguid Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia pärimusmuusika ühisõppekaval. Olen osalenud paljudes erinevates pärimusmuusika laagrites nii Eestis kui välismaal.

Torupilli olen õpetanud üle 10 aasta erinevates laagrites, õpitubades, kaks aastat Viljandi Muusikakoolis ning pool aastat asendusõpetajana Võru Muusikakoolis. Lisaks olen andnud eratunde.

Minul on olnud väga head õpetajad, kes on silmapaistvad interpreedid ja pädevad pedagoogid. Tean, et õpetaja enda interpreedi oskused ja kogemused on olulised nii pilliõpe efektiivsuse kui õpilase motiveerimise seisukohalt. Minu õpetajad on lähenenud õpetamisele loominguliselt ning kasutanud meetodeid, mis on mind inspireerinud, arendanud ning loovaalt mõtlema pannud.

Oma õppimiskogemustele toetudes võin kinnitada, et kuulmise järgi õppimine on efektiivne ning loominguline tegevus, mis arendab nii kuulamisvõimet kui ka mälu. Projekti raames õpetan osalejaid kuulmise järgi. Pooldan projekti “100 Torupilli” raames individuaaltunde, kus õpetaja saab keskenduda ainult ühele õpilasele ning läheneda õpilase õpivõime põhiselt. Grupitunni

läbiviimine oleks antud olukorras keeruline, sest osalejad ei tunne üksteist, elavad erinevates linnades ning on erineva varasema pilliõppe kogemusega. Mul on kogemus ka erinevate õpikeskkondadega, mis teeb pilliõppe mänguliseks ning arendab kohanemisvõimet. Minu õpingutes on toimunud pillitunnid erinevates keskkondades (klassiruumis, õpetaja kodus, bändi prooviruumis, õues) ning sellepärast kasutan ka erinevaid keskkondi käesolevas projektis. Minu õpetamisel on kasutatud palju refleksiooni ehk enesepeegeldust. Oma pilliõppe protsessi kohta olen pidanud päevikut, salvestanud lugusid, filminud pillimängu. Uurimistöös kasutan päevikut ning tundide salvestamist. Saan oma kogemuse põhjal kinnitada, et täiskasvanuna on võimalik uut pilli hakata õppima ning seda ka hästi mängida. Tähtis on olla motiveeritud ja sihikindel ning leida hea õpetaja.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Projekti “100 Torupilli” pedagoogiline eesmärk on õpetada osalejatele selgeks eesti torupillimängu esmased mänguvõtted ja lihtne lugu kiires õpetusprotsessis.

Käesoleval uurimistööl on kaks eesmärki:

1. leida efektiivsed meetodid kiires õpetusprotsessis, mida saab rakendada nii torupilli mängutehniliste võtete kui ka lugude õpetamisel;
2. tuua esile kiirtunni lihtsad ja keerulised etapid.

Oma töös kasutan tegevusuuringut, mis kuulub kvalitatiivsete uuringutüüpide alla. “Tegevusuuringut on defineeritud kui sotsiaalsete olukordade uurimist, mille viivad läbi praktikud eesmärgiga parandada teatud (erialase) tegevuse kvaliteeti. Tegevusuuring, nagu mistahes muu akadeemiline lähenemisviis, on teaduslik uuring. Tegevusuuringule kehtivad samad üldpõhimõtted – süsteemsus ja täpsus – nagu kõikidele teistele teadusuuringutele.” (Löfström 2011: 4) Tegevusuuringu erijooned, mis hõlmavad ka minu tööd, on: tegevusuuring lähtub praktilistest küsimustest ja on suunatud erialase tegevuse edendamisele; tegevusuuring on loomult tsükliline; tegevusuuringu käigus kasutatakse analüüsivõimet. “Juba aastaid on tegevusuuringut seostatud mõistega õpetaja kui uurija. Üheks võimaluseks tegutseda õpetaja kui uurijana on analüüsida oma tööd ja töökeskkonda tegevusuuringu abil.” (Laherand, 2008: 136-137)

Tuginedes antud uurimusele saan edaspidiseid kiirtunde vajadusel efektiivsemaks, süstemaatilisemaks ja osalejasõbralikumaks muuta.

2.1. Valimi kirjeldus

Projekt “100 Torupilli” on eksperiment, milles osaleb 100 inimest. Käesoleva töö kirjutamise hetkeks olen kiirtunni viinud läbi 20 osalejaga. Keskendun täiskasvanu õppele ning seega valisin uurimistöö jaoks välja 18 osalejat, kelle õppeprotsessi ja tulemusi analüüsin. Kaks osalejat on lapsed ja seega ei kuulu valimi alla.

Valimi hulka kuuluvad 7 naist ja 11 meest vanuses 23 – 46. Enamus neist ei ole varem eesti torupilli mänginud. Uuringus osalejate hulka kuuluvad: produtsent, filmiprodutsent, spordireporter, muusikanõunik, näitleja, muusik, koreograaf-tantsuõpetaja, vabakutseline kunstnik, õpetaja, saatejuht, õppejõud, helilooja, ettevõtja, tantsuõpetaja, režissöör. Uurimuses osalejad elavad Tallinnas, Tartus ja Põlvamaal.

Varasem kokkupuude pillimänguga puudub 5-l osalejal. Üle poolte osalejatest on muusikaõppega varasemalt kokku puutunud, neist 11 on õppinud pillimängu. Hobi korras on pillimänguga tegelenud 2 osalejat.

Muusikaõppega kokku puutunud osalejate õpingute kestvus varieerub 1 – 21 aasta piires. Osalejad on õppinud järgnevaid instrumente: löökpillid, klaver, laul, klavessiin, orel, viiul, trompet, akordion, basskitarr. Pilli ja laulmist on õpitud muusikakoolides (Viljandi, Ülenurme, Jõgeva, Kose), keskeri õppeasutustes (Jakob Westholmi Gümnaasiumi, Tallinna Muusikakeskkooli, Heino Elleri nimeline Muusikakooli) ja kõrgkoolides (TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Sibeliuse Akadeemia, Tallinna Ülikooli, Eesti Muusika- ja Teatri Akadeemia). Mõned osalejad on õppinud eraõpetaja käe all.

Lähtudes varasemast kokkupuutest muusikaõpingutega jaotan osalejad kolme kategooriasse:

1. osalejad, kellel puuduvad varasemalt mistahes pilliõppe kogemused:
 - 5 osalejat
2. osalejad, kes on hobi korras pillimänguga tegelenud:
 - 2 osalejat
3. osalejad, kellel on mingi varasem kokkupuude pilliõppega muusikaharidussüsteemis:
 - 11 osalejat (lisisin siia alla ka ühe osaleja, kes on saanud tunde eraõpetaja käest.)

2.2. Õppeprotsessi kirjeldus

Õppeprotsess toimub kiirtunnina, mille struktuuri ja meetodid töötasin välja iseseisvalt tuginedes projekti “100 Torupilli” eesmärkidele ja oma varasemale õppimis- ja õpetamiskogemusele.

Kiirtunni kestvus on 30 minutit. Enamus osalejatest ei ole kunagi varem eesti torupilli mänginud. Lähtudes kiirtunni kestvusest ja sellest, et osalejate hulgast enamusel puudus varasem kokkupuude eesti torupilliga, koostasin tunni ülesehituse. Mõtlesin läbi tehnilised võtted (pilli hoid, hingamine, puhumine, käsivarre töö kotiga, tooni hoidmine, sõrmede asetus), mis tuleb praktiliselt läbida, et jõuda seatud eesmärgini – õpetada selgeks lihtsam lugu.

Kohandasin tunni ülesehitust ja eesmärki paindlikult vastavalt osaleja oskustele ja õppimisvõimele, kuna mul puudus eelnev teadmine osalejate varasemast pilliõppe kogemusest või nende muusikalistest võimetest. Kahe inimese puhul olin teadlik nende varasemast muusikalisest haridusest, aga ei olnud neid ise õpetanud.

Kiirtunnis kasutan ühte torupilli, mille annan osalejale õppimiseks ja mängimiseks. Ise näitan puhumistorul ja sõrmilisel ette puhumise tehnikat, sõrmede asetust ja nootide mängimist. Loo õpetamisel saan sõrmilisel ettemängida melododia fraase.

Järgnevalt toon välja kiirtunni etapid tunni ülesehituse järjekorras ning vajadusel lisan eesmärgid. Need on ka üldised eesti torupilli õppeprotsessi osad, mida kasutavad erinevad torupilliõpetajad ning mida on käsitletud ka Kutseri uurimuses. Erinevus on tunni alustamisel. Kuna tegu oli kiirtunniga, siis tundsin vajadust kohe tunni alguses tekitada osalejas põnevust ning suunata kogu osaleja tähelepanu torupillile. Tunni alguses andsin osalejale pilli kätte ilma selgitusteta, kuidas pilli hoida või tooni tekitada. Osalejad proovisid ise katseeksitusmeetodil pillist tooni kätte saada. Sellise tunni sissejuhatuse eesmärgiks on tekitada osalejas huvi õppeprotsessi vastu, panna aktiivselt kaasa mõtlema ning alustada tundi mänguliselt ja loovalt. Esimese nelja osalejaga asusin kohe õppeprotsessi juurde, sest antud sissejuhatuse kasutamise idee sündis hiljem.

I ETAPP

Sissejuhatus. Osalejad proovivad ise pillil tooni tekitada. Annan aega paar minutit või kuni osaleja ise hakkab küsimusi esitama.

II ETAPP

Pilli hoid

Eesmärk: leida mugav kehahoid koos pilliga järgides torupilli hoidmise tõdesid – koti asetus, sõrmede asetus, puhumistoru hoidmine.

Hingamine ja puhumine

Eesmärk: selgitada, kuidas torupilli puhul peab hingama ja puhuma.

Käsivarre töö kotiga ja puhumise ning käsivarre koostöö

Eesmärk: selgeks teha, kuidas tuleb käsivarrega kotti vajutada ning leida koostöö puhumise ja käsivarre surve vahel, et saavutada ühtlane toon.

Sõrmede asetus, põhitoon

Eesmärk: selgeks teha parema ja vasaku käe asetus, sõrmede õige asetus ja leida üles põhitoon (g).

III ETAPP

Kolme esimese noodi mängimine

Eesmärk: selgeks teha, kuidas tekivad erinevad helikõrgused torupillil. Osaleja mängis kolme nooti: g, a, b.

Skaala mängimine

Eesmärk: õppida ära noodid, mida kasutatakse järgneva meloodia õppimiseks. Lähtuvalt osalejast õpetasin 5-6 nooti: g, a, b, c, d, e.

IV ETAPP

Meloodia õppimine

Eesmärk: õppida ära lihtsam lugu või üks osa loost.

Meloodia mängimine ja koordineatsioon

Eesmärk: mängida õpitud meloodiat keskendudes kõikidele detailidele – koti asetus, sõrmede asetus, puhumistoru hoidmine, ühtlase tooni hoidmine.

Kui ühel noodil saavutati stabiilne heli, siis avasin ka 1-3 burdooni (olenevalt füüsilistest võimetest), et osaleja saaks kuulda torupilli tervikkõla ja tunnetada erinevust ainult sõrmilisega ja burdoonidega mängimise vahel. Burdoone avasin ka õppeprotsessi lõppfaasis, kus keskendusime meloodia mängimisele ning koordineatsioonile. Kiirematele õppijatele õpetasin nootide eraldamis tehnikat.

4 välja toodud õppeprotsessi etappi oli tuum, millele toetusin. Muutused tekkisid lähtuvalt osaleja õppimiskiirusest ja keskendumisvõimest. Vastavalt sellele pühendasin mõningatele tehnilistele osadele pikema või lühema aja.

Lugudeks valisin lihtsamad tuntud lastelaulud (“Sepapoisid”, “Kus on minu koduke”), sest need meloodiad on inimestel juba teada. Kolmele osalejale õpetasin tuntud rahvaviisi “Targa rehealune”, sest selle pala meloodia on lihtne ning see on legendaarne lugu, mida kõik algajaid torupillimängijad õpivad. Kahele osalejale õpetasin loo “Paistu torupillilugu”, mis on meloodiliselt suhteliselt lihtne, kuid vormilt keerulisem. Valisin selle loo, sest osalejad tegelevad igapäevaselt muusikaga ning loo erinev vorm ei valmistanud neile probleeme. Kaks osalejat pakkusid loo ise välja, milleks oli “Üles, üles hellad velled”. Kolmele osalejale ei õpetanud ajanappuse tõttu konkreetset lugu. Nemad improviseerisid õpitud nootidega.

Lood valisin vastavalt sellele, kui kiiresti esimesed õppeprotsessi etapid liikusid. Kui osaleja sai kiiresti kätte ühtlase tooni ja sõrmede liigutamine ei valmistanud probleeme, õpetasin lugude A ja B osa. Kui nägin, et osalejal läheb kauem aega algtõdede õppimisega, siis võtsin kõige lihtsama loo A osa.

Õppeprotsessi alguses ei öelnud ma osalejatele, et eesmärgiks on ära õppida lugu. Leidsin, et see on liigne stress ning paneb osalejad pingelisse olukorda. Proovisin läheneda avatult ja positiivselt ning seada 30 minuti sees väikseid eesmärke, et osaleja tunnetaks arengut ning edasiminekut.

2.3. Andmete kogumise meetod ja protseduur

Käesolevas uurimistöös kasutan eesmärkide täitmiseks ja tulemuste uurimiseks järgnevaid meetodeid:

1. küsimustik;
2. salvestus, vaatlus ja analüüsimine;
3. päevik, refleksioon.

Järgnevalt toon välja uurimise etapid töö järjekorras ning selgitan, milliseid eesmärke üks või teine meetod täidab.

2.3.1. Küsimustik

Pärast õppeprotsessi esitasin osalejatele küsimustiku. Küsimused jagunesid temaatiliselt kolmeks: osalejate taustauuring, varasemad kogemused muusikaõppes ja teadmised eesti torupillist; osalejate osalemise motiivid ning saadud kogemused; õppeprotsessi hindamine, sh kiirtunni lihtsad ja keerulised etapid.

Küsimustikule tuginedes saan võrrelda osalejate ja enda arusaamu õppeprotsessi läbiviimise kohta. Analüüsin kiirtunni lihtsaid ja keerulisi etappe ning õppemeetodite efektiivsust ja tulemuslikkust.

2.3.2. Salvestused, vaatlus ja analüüsimine

Iga osalejaga läbi viidud kiirtund filmitakse üles. "Pilliõpingutele tuleb õppeprotsessi filmimine ning video hilisem analüüsimine kasuks, sest video on dokumenteeritav allikas, mida on võimalik korduvalt analüüsida." (Kivestu, Leijen, Steinbach 2014: 151) Videoid vaadates saan vaadelda osalejat ja ennast õppeprotsessis, tuletada meelde õppeprotsessi käiku ja analüüsida enda pedagoogilist lähenemist ning selle mõju osalejale.

2.3.3. Päevik ja refleksioon

Igas tunnis toimunu kohta tegin märkmeid päevikusse. Kirjeldasin tunni käiku (kui see oli erinev planeeritud tunni ülesehitusest) ja osaleja hakkamasaamist. Lisaks tõin välja õppeprotsessi lihtsamad ning keerulisemad osad.

Refleksioon on oma tegevuse, kogemuse või õpitu analüüsimine, hindamine ja seoste loomine ning järelduste tegemine edasisteks tegevusteks. “Tänapäevase muusikahariduse valdkonnas rõhutatakse aktiivõppe, sh refleksiooni olulisust. Procee (2006) järgi võib haridusteaduslikus paradigmas eristada nelja üldist refleksiooniprotsessi: 1) kogemuse kirjeldamist, 2) kogemuse hindamist, 3) suhestumist erinevate perspektiividega ja 4) refleksiooniprotsessi reflekteerimist.” (Kivestu, Leijen, Steinbach 2014: 151). Käesolevas töös kasutan kogemuse kirjeldamist ning hindamist. Päevikus reflekteerin õpetamisprotsessi ning valitud õpetamismeetodeid.

2.4. Andmeanalüüs

Andmete analüüsis kasutan võrdlust, analüüsi ja järeldusi. Võrdlen ja analüüsin osaleja ja õpetaja saadud kogemusi õppeprotsessis ning teen nende põhjal järeldused. Annan ülevaate õppeprotsessis tekkinud probleemidest nii osaleja kui õpetaja seisukohalt ja toon välja kiirõppe parimad meetodid. Õpetaja refleksiooni ja osaleja tagasiside abil selgitan välja, millised on omavahelised kattuvad või erinevad kogemused ja arusaamad. Lisaks pedagoogilise protsessi analüüsimisele on minu jaoks oluline välja tuua osaleja projekti “100 Torupilli” käigus saadud teadmised ja kogemused.

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Kolmandas peatükis annan ülevaate küsimustiku, salvestiste ja päeviku analüüsi tulemustest.

Esimeses alapeatükis käsitlen küsimustiku vastuseid, mis on jagatud viieks teemaks: osalemise motiivid, eesmärgid, saadud kogemused; kiirtunni läbiviimise asukoht; osalejate varasemad ja projekti käigus saadud teadmised eesti torupillist; õppeprotsessi tagasiside osalejatelt.

Teises alapeatükis annan ülevaate salvestiste analüüsi tulemustest alapeatükis 2.1. kirjeldatud kategooriate põhjal. Võrdleva tabeli kaudu annan ülevaate osalejate saavutustest ja kiirtunni lihtsatest ning keerulistest etappidest.

Kolmandas alapeatükis käsitlen päevikusse kantud märkmeid õppeprotsessi ning osalejate hakkamasaamise kohta.

3.1. Küsimustiku vastuste analüüsi tulemused

Küsimustiku vastuseid analüüsin teemade kaupa. Enamuse küsimuste puhul oli võimalik vastata mitme variandiga, et saada täpsemat ja mitmekülgsemat informatsiooni. Lisas nr. 2 on välja toodud vastajate kommentaarid, mis osalejad kirjutasid küsimustiku lõppu või küsimuste juures oleva vastusevariandi “Muu” alla.

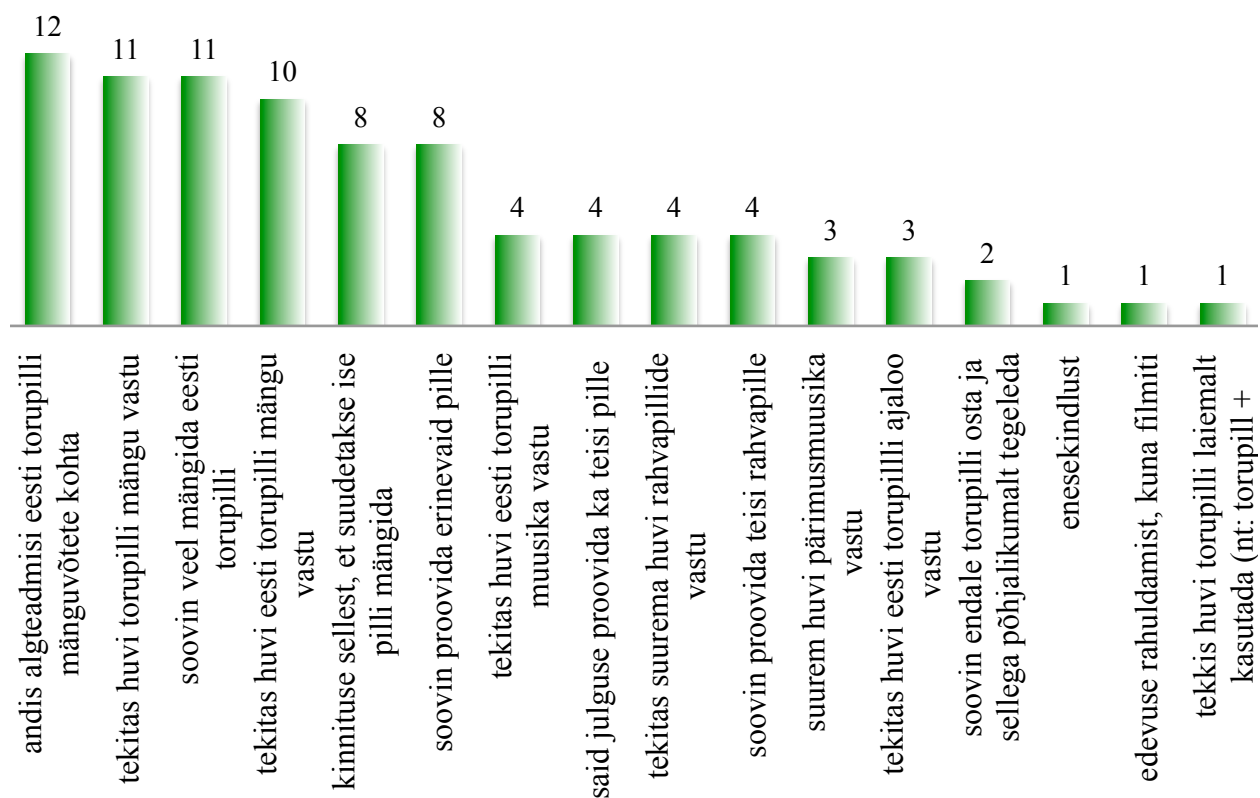
3.1.1. Osalemise motiivid, eesmärgid ja saadud kogemused

Minu kutsele osaleda projektis “100 Torupilli” vastasid kõik osalejad positiivselt. Küsimustiku kaudu sain ülevaate osalemise motiivide ja eesmärkide kohta.

Kõige rohkem motiveeris osalejaid projekti eesmärk laiendada teadmisi eesti torupilli olemasolust, mida soovis teha 17 osalejat. 14-l korral märgiti, et projekt “100 Torupilli” tundus põnev ja samavõrra oli märgitud, et oli huvi proovida eesti torupilli mängimist. Oma oskusi soovis proovile panna 5 inimest.

Enne projektis osalemist tundsid torupilli vastu huvi 5 osalejat, kes leidsid, et osalemine projektis annab selleks hea võimaluse. 5 osalejat soovis eesti torupillist rohkem teada saada.

Kõik osalejad leidsid, et osalemine andis positiivseid elamusi. Hea meel oli tõdeda, et projektis osalemine tekitas huvi torupillimängu, -muusika, -ajaloo ja rahvapillide ning pärimusmuusika vastu laiemalt. Osalejad tõid välja, et projekt andis neile algteadmisi eesti torupilli mänguvõtete kohta. Samuti said nad kinnituse, et suudavad ise pilli mängida ning soovivad edaspidi mängida eesti torupilli või teisi pille. 2 osalejat soovivad endale torupilli osta ja sellega põhjalikumalt tegeleda. Joonis 1 (vt lk 23) annab täpse ülevaate, mida projektis osalemine andis ja mille vastu tekitas huvi.

Joonis 1. Osalejate kommentaarid, mida projektis osalemine andis ja mille vastu tekitas huvi.

3.1.2. Kiirtunni läbiviimise asukoht

Kavandasin tunnid viia läbi osalejatele omases ja loomulikus keskkonnas, et osalejad tunneksid end võimalikult hästi. Eesmärgiks oli näidata torupilli õppimist erinevates keskkondades.

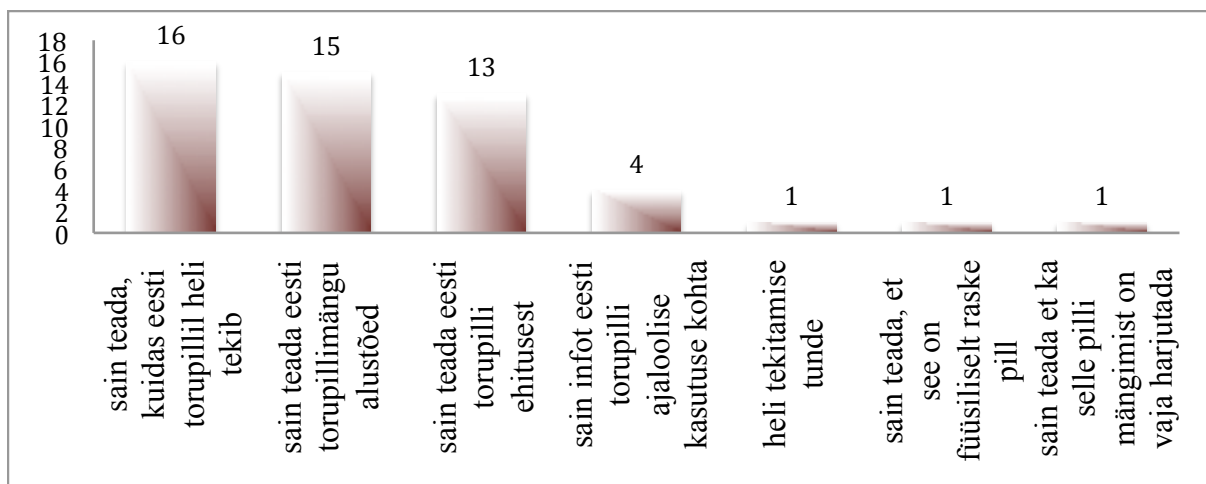
6 osalejaga viisin tunnid läbi nende kodudes ja 10-ga nende töökohtades. 2 osalejaga koos toimus tund klassiruumis. Enamus osalejaid olid rahul asukoha valikuga ning teiste jaoks ei omanud see tähtsust.

3.1.3. Osalejate varasemad ja projekti käigus saadud teadmised eesti torupillist

Uurisin osalejatelt varasema kokkupuute ja teadmiste kohta seoses eesti torupilliga enne osalemist projektis “100 torupilli”. Mul on hea meel tõdeda, et üle 85% osalejatest oli torupilli varem näinud või kuulnud. Täpsustuseks, kus on nähtud või kuuldud, toodi välja järgnevad vastused: internet, televiisor, muuseum, kontserdid (nt ansambel Leigarid, Paabel), erinevad sündmused (nt presidendi vastuvõtt Roosiaias), festivalid (nt Viljandi Pärimusmuusika Festival), laagrid (nt Eesti Etno), CD-d, vanad fotod, kooli õppeprogramm (nt TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia), tantsuklubid, erinevate torupillimängijate esituses (nt Sandra Sillamaa, Cätlin Mägi, Juhan Suits).

Varasem kokkupuude eesti torupilliga puudus vaid ühel osalejal. 5 osalejal oli eelnevaid teadmisi torupilli kohta, mida nad olid lugenud internetist, erinevatest raamatutest ja artiklitest. 2 osalejat olid proovinud eesti torupilli mängida. Üks neist võttis huvi pärast ühe tunni Juhan Suitsult TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja teine oli eesti torupilli mänginud õpetaja Sirje Aedma käe all Harmi kooli muusikaklassi külakapellis.

Osalejad hindasid projekti käigus saadud teadmisi. Ootuspäraselt said nad teada, kuidas eesti torupillil heli tekib ning teadmisi torupillimängu alustõdede kohta. Suur osa osalejatest pidas oluliseks teadasaamisi eesti torupilli ehituse kohta ja mõnel juhul oli tähtsaks peetud ka infot eesti torupilli ajaloolise kasutuse kohta. Joonisel 2 on välja toodud osalejate projekti käigus saadud teadmised.

Joonis 2. Osalejate projekti käigus saadud teadmised.

3.1.4. Osalejate tagasiside õppeprotsessi kohta

Uuris in osalejatelt, mis osutus torupilli algõppe puhul kõige keerulisemaks. Vastustest selgus, et enamusele oli kõige keerulisemaks ülesandeks koordinatsioon ehk korraga samal ajal puhumine, sõrmede töö ja koti vajutamine. Poolte jaoks oli raske ühtlase tooni saavutamine. Keerukamaks osaks pidas sõrmede tööd meloodia mängimisel või koti vajutamist käsivarrega 3 osalejat. Kõik osutus keeruliseks vaid ühe osaleja jaoks

Küsimustiku põhjal tõdes 13 osalejat, et õppeprotsessis oli kõik arusaadav, teostatav ja saavutatav. Keeruliste külgedena toodi välja paaril korral, et ei jõutud jälgida juhiseid, õppeprotsess oli liiga kiire, torupill on liiga keeruline instrument, segas liigne närveerimine, tekkis aja puudus.

Osalejad aitasid küsimustiku põhjal kaasa mõelda, mida õpetamisprotsessis paremini teha või millele rohkem tähelepanu pöörata. Pooled osalejad leidsid, et õppeprotsess oleks võinud pikem olla. Näiteks toodi välja, et harjutada pikemalt ühtlase tooni saavutamist, sõrmede tööd skaala mängimisel, sõrmede tööd meloodia mängimisel. Üks osaleja tõi "Muu" all välja, et kõigest piisas ja kokkuvõttes oli kogu protsess väga kenasti läbi mõeldud.

3.2. Salvestiste vaatluste analüüsi tulemused

Käesolevas alapeatükis annan ülevaate salvestiste vaatluse analüüsist. Esimeses alapeatükis toon kategooriate kaupa välja osalejate hakkamasaamise erinevates etappides: tooni leidmine ilma õpetaja eelnevate seletusteta, kehahoid ja liikumine, lihtsad ja keerulised etapid jne. Lisan kommentaarid enda kui õpetaja kohta, mida täheldasin salvestiste vaatamisel. Peatüki lõpus on ülevaatlik võrdlev tabel, kus on eraldi välja toodud iga osaleja saavutused ja kõige lihtsam ning kõige keerulisem osa kiirtunnist. Tabeli põhjal on lihtne võrrelda kattuvaid ja erinevaid aspekte.

3.2.1. Vaatlusepõhine õppeprotsessi analüüs

I Osalejad, kellel puudusid varasemalt mistahes pilliõppe kogemused

Esimese kategooria alla kuulus 5 inimest, neist 3 meest ja 2 naist vanuses 34 –39.

Esimene etapp:

Esimene etapp õnnestus kõikidel osalejatel, sest nad said iseseisvalt tooni kätte. Paaril korral tekkis probleem puhumistoru hoidmisega ja sõrmede asetusega sõrmilisel. Samas peaaegu kõik aetasid koti õigesti kae alla. Enamus osalejatele oli esimene etapp põnev ja kaasahaarav. Üks osaleja tundis ennast ebamugavalt ning palus koheselt selgitusi, kuidas õigesti mängida.

Keahoid ja liikumine:

Vaatluse põhjal võin täheldada, et üle poolte õpilastest hoidis keha loomulikult ja vabalt. Mõningatel juhtudel tekkisid kehas pinged. Parema keskendumise jaoks pani üks osaleja silmad pilli mängimise ajal kinni. Neli osalejat seisis mängimise ajal paigal, kuid üks neist lasi põlved veidikene kõveraks kohe, kui pilli kätte sai. Minu uurimise peale osaleja vastas, et on näinud mind ja Cätlin Mägi mängimas. Meie mängime vahetevahel lastes põlved veidikene kõveraks. Üks osaleja hakkas koheselt jalga kaasa lööma, kui esimene noot kõlas.

Lihtsad etapid:

Salvestiste vaatluse põhjal selgus, et vaatamata varasemale pilliõppe kogemuse puudumisele oli ühele osalejale kõik selge ning tema õppis juurde ka nootide eraldamise tehnika. Puhumisega said kõik esimese kategooria osalejad väga hästi hakkama. Meloodia mängimise ajal kasutasid kõik osalejad 1-3 burdooni.

Keerulised etapid:

Kõige keerulisemaks ülesandeks osutus kõikidele ühtlase tooni hoidmine. Paaril osalejale tekitas raskusi ka sõrmilise aukude katmine ning sõrmede järjestikune liikumine. Õppeprotsessis mängisid kõik ilma burdoonideta, sest see nõudis liiga suurt õhusurvet, mis õppe algetapis võib mõjuda pärsivalt.

Saavutus:

Kolm osalejad said selgeks loo “Sepapoisid” A osa. Üks osaleja piirdus sama loo A osa esimese viisikäiguga. Üks osaleja õppis ära loo “Targa rehealune”.

Õpetaja:

Tunni meeleolu oli positiivne ja asjalik ning õpetaja oli rahulik ja selgitused arusaadavad. Kolm osalejat julgesid esitada küsimusi. Kahes tunnis kiirustas õpetaja rääkimisega või segas selgitustega harjutamise vahele.

II Osalejad, kes olid hobi korras pillimänguga tegelenud

Teise kategooria alla kuulus 2 inimest vanuses 23 ja 46.

Esimene etapp:

Salvestiste põhjal saab tõdeda, et mõlemad osalejad said katseeksituse meetodil õigesti koti käe alla ja sõrmed sõrmilisele ning tekitasid iseseisvalt tooni. Üks osaleja sai iseseisvalt selgeks hingamis- ja vajutamissüsteemi.

Kehahoid ja liikumine:

Mõlema kehahoid oli loomulik ning nad hakkasid mängimise ajal ruumis edasi-tagasi kõndima. Uuris in ühelt osalejalt, miks ta seda teeb. Osaline vastas, et tegi kogemata ühe sammu ja tundis, et nii on kergem keskenduda, sest see pidavat lõdvestama. Olen täheldanud, et ka ise torupilli harjutamisel paremaks keskendumuseks kõnnin tihti ruumis ringi.

Lihtsad etapid:

Mõlemad osalejad said kiiresti selgeks puhumise ning ühtlase tooni hoidmise. Üks osaleja hakkas koheselt ise meloodiat mängima ning teine improviseerima. Mõlemad said selgeks ka nootide eraldamise tehnika ja mängisid kohe õppeprotsessi algusest burdoonidega. Kui pea hakkas ringi käima või puhumine muutus liiga pingutavaks, koordineerisid ise burdoonide sulgemist ja avamist.

Keerulised etapid:

Ainukeseks keeruliseks aspektiks oli puhumine, mida üks osaleja ei jõudnud füüsiliselt väga kaua teha.

Tulemus:

Üks osaleja õppis ära loo “Targa Rehealune”. Kuna teisele osalejale ei valmistanud ükski õppeprotsessi etapp raskusi ja osalejale meeldib katsetada erinevaid puhkpille, siis hakkas ta ise meloodia käike otsima ning tahtis improviseerida. Ma ei pidanud vajalikuks tema loomingulist lähenemist segada ning seega ei õpetanud konkreetset lugu. Osaleja on varasemalt puhkpille mängides katsetanud samal ajal kaasa ümismist ning proovis seda ka torupilliga.

Õpetaja:

Meelolu oli positiivne ja õpetaja rääkis rahulikult. Mõlemad osalejad julgesid esitada küsimusi ning arutada torupilli teemadel.

III Osalejad, kellel oli mingi varasem kokkupuude pilliõppega muusikaharidussüsteemis

Kolmanda kategooria alla kuulus 11 inimest, neist 6 meest ja 5 naist vanuses 23 – 40.

Esimene etapp:

Nende puhul oli rõõm tõdeda, et kõik osalejad said iseseisvalt torupillist tooni kätte. Mõne puhul tekitas probleeme koti ja sõrmilise hoidmine. Kaks osalejat leidsid ise süsteemi puhumise ja käega kotti vajutamise vahel ning saavutasid ühtlase tooni. Ainult ühe osaleja jaoks oli see etapp ebamugav ning esimese tooni kõlamilisel, mis ei olnud väga ilus, tahtis ta kohe selgitusi saada. Teistes tundides tekitas tunni sissejuhatus positiivse meeleolu.

Kehahoid ja liikumine:

Torupilli hoidmise loomuliku asendi said kätte peaaegu kõik ja ainult mõnedel üksikutel tekkis kehas pingeid. Pooled osalejad õõtsusid mängimise ajal kehaga kaasa või keerutasid keha paremalt vasakule. Oli ka neid, kes hakkasid keha ette-taha liigutama, sammuma või keha ja pead kaasa nõksutama.

Üks osaleja oli vasakukäeline ning tekkis küsimus, kuidas vasakukäeline peaks torupilli hoidma. Leidsime, et lihtsaim on hoida samamoodi nagu paremakäelised hoiavad ehk kott vasaku käe all. Kaks osalejat panid pillimängimise ajal vahepeal silmad kinni, et paremini keskenduda.

Lihtsad etapid:

Vaatluse põhjal selgus, et kõige lihtsamaks osutus meloodia mängimine. Neljal osalejal tulid kõik etapid hästi välja ning enamus neist mängis terve tunni vältel lahtiste burdoonidega. Selles kategoorias oli ka neid, kes õppisid ära nootide eraldamise ning sõrmilisi alumisi noote. Lisaks proovisid osad ka teisi tuttavaid meloodiaid mängida. Kõikidel õnnestus tunni lõpus meloodiat mängida lahtiste burdoonidega.

Keerulised etapid:

Kõige keerulisemaks osutus ühtlase tooni hoidmine ning puhumine meloodia mängimisel. Vaatamata varasemale pilliõppe kogemusele osutus kahe osaleja jaoks kõik keeruliseks. Üle poolte osalejatest hoidis õppeprotsessi ajal burdoonid suletud, kuna nad ei jõudnud keskenduda tehnilistele aspektidele ja puhumisele samaaegselt.

Tulemus:

Osalejad õppisid ära lood: “Paistu torupillilugu”, “Üles, üles hellad vennad”, “Sepapoisid”, “Targa rehealune”, “Kus on minu koduke”. Osalejad, kellel läks rohkem aega torupilli alustõdede õppimiseks, mängisid A osa loost “Sepapoisid”. Üks osaleja proovis torupillil inglise hümni mängida ja kolm osalejat improviseerisid õpitud nootidega.

Õpetaja:

Salvestistel võis näha, et tunni meeleolu oli positiivne ja asjalik. Õpetaja oli konkreetne ja rääkis selgelt ning osalejad tundsid ennast vabalt. Kõik julgesid esitada küsimusi, kui midagi jäi arusaamatuks. Kolme osaleja puhul kiirustas õpetaja liigselt õppeprotsessi osade etappidega.

Järgnevalt toon välja Tabelis 1 iga osaleja saavutused, kõige lihtsama ja kõike keerulisema etapi õppeprotsessis.

Tabel 1. Osalejate õpiprotsess.

		Saavutus	Lihtne	Keeruline
Osalejad, kellel puuduvad varasemalt mistahes pilliõppe kogemused	Osaleja nr.1. – mees, 39	Sepapoisid, A osa esimene käik	puhumine	aukude katmine
	Osaleja nr.2. – naine, 39	Sepapoisid, A osa	nootide mängimine	ühtlase tooni hoidmine
	Osaleja nr.3. – mees, 41	Targa rehealune, A ja B osa	tooni hoidmine pikal noodil	tooni hoidmine meloodia mängimisel
	Osaleja nr. 4. – mees, 34	Sepapoisid, A osa	ühtlase toon hoidmine	koordinatsioon
	Osaleja nr.5. – naine, 34	Sepapoisid, A osa	puhumine	ühtlase tooni hoidmine
Osalejad, kes on hobi korras pillimänguga tegelenud	Osaleja nr.1 – mees, 46	Targa rehealune, A ja B osa	sõrmede liigutamine	puhumine
	Osaleja nr.2. – mees, 23	Improvisatsioon	kõik tuli lihtsalt	
Osalejad, kellel on mingi varasem kokkupuude pilliõppega muusika-haridus-süsteemis	Osaleja nr.1. – mees, 39	Targa rehealune A osa, Paistu torupillilugu A-B osa, inglise hümn.	kõik tuli lihtsalt	
	Osaleja nr.2 . – mees, 38	Üles, üles hellad vennad	kõik tuli lihtsalt	
	Osaleja nr.3. - mees, 38	improvisatsioon	ühtlase tooni hoidmine	sõrmede järjestikune liigutamine
	Osaleja nr.4 – naine, 34	Üles, üles hellad vennad	meloodia mängimine	ühtlase tooni hoidmine
	Osaleja nr.5. – mees, 31	Sepapoisid A ja B osa	meloodia mängimine	ühtlase tooni hoidmine
	Osaleja nr.6. – naine, 26	Paistu torupillilugu A ja B osa	meloodia mängimine	ühtlase tooni hoidmine
	Osaleja nr.7. - naine, 39	Sepapoisid, A osa		kõik tuli raskelt
	Osaleja nr.8. – naine, 40	Sepapoisid, A osa		kõik tuli raskelt
	Osaleja nr.9. – mees, 31	Targa rehealune, A ja B osa	kõik tuli lihtsalt	
	Osaleja nr.10. – naine, 25	Kus on minu koduke, A ja B osa	kõik tuli lihtsalt	
	Osaleja nr.11. – mees, 23	improvisatsioon	näppude liigutamine	ühtlase tooni hoidmine

3.3. Päeviku andmete analüüsi tulemused

Päevikus kirjeldasin ja reflekteerisin õpetamisprotsessi ning valitud õpetamismeetodeid. Tegin märkmeid tunnis toimunu kohta ning tõin välja õppeprotsessi lihtsamad ning keerulisemad osad nii õpetaja kui osaleja seisukohalt.

Järgnevalt annan ülevaate teemade kaupa päeviku märkmetest.

3.3.1. Õppeprotsess

Õppeprotsess hõlmas endas nelja etappi ning tunnid toimusid kavandatud kiirtunni ülesehituse järgi. Sõltuvalt osaleja õpivõimest peatusin mõne etapi juures pikemalt.

Esimene etapp kestis 1 – 5 minutit. Tooni kätte saamiseks kulus osalejatel maksimaalselt minut aega, kuid mõned osalejad soovisid ise kauem uurida torupilli. Kõige vähem aega võttis pilli hoidmise, hingamise, puhumise ja käsivarre töö õppimine. Igale nimetatud tehnilisele osale kulus umbes paar minutit. Rohkem aega võttis puhumise ja käsivarre töö omavaheline koordinatsioon ning sõrmede asetuse õppimine. Enamus õppeprotsessi ajast kulus skaala ja meloodia õppimisele.

Osalejad said väga hästi hakkama esimese ülesandega, kui pidid torupillist ise tooni kätte saama, ilma, et mina oleks enne midagi selgitanud. Mõnedele valmistas see palju nalja ja elevust. Tundsin, et üksikutele, kellel kohe nii hästi ei õnnestunud, tekitas selline lähenemine kohmetust. Samas 90%-il käivitas see tunni positiivse emotsiooni ning kerge ärevusega.

Pilli hoidmisega said kõik hakkama. Osad tundsid ennast vabamalt, osadel läks keha pingesse. Sellisel juhul küll viitasin probleemile, kuid kahjuks ei jõudnud põhjalikumalt tegeleda. Hingamine ja puhumine ei valmistanud probleemi, kuigi pooled osalejad hingasid alguses nina kaudu. Suu kaudu hingamine ning hammastega puhumistorust kinnihoidmine õnnestus kõigil.

Keerulisemaks osutus puhumise ning käsivarre koostöö ehk ühtlase tooni saavutamine. 6-el osalejal tuli see kohe välja. Enamus unustasid puhuda ja/või vajutada, kui hakkasid mõtlema

sõrmede tööle või meloodiale. Mõnede jaoks oli füüsiliselt raske ühtlase tooni hoidmine, kuna nad ei jõudnud piisavalt puhuda.

Päeviku märkmetest selgus, et teine keeruline ülessanne õppeprotsessis oli sõrmede asetus sõrmilisel. Mitmed osalejad mainisid, et sõrmede mittenägemine sai takistavaks teguriks. Sõrmilise auke kaeti sõrmedega ebatäpselt ning selletõttu ei õnnestunud saavutada õiget tooni. Eriti tuli see ilmsiks nende puhul, kes ei olnud varasemalt ühtegi pilli õppinud. Lisaks hoiti sõrmi hästi kramplikult, mis raskendas sõrmede liikumist. Kuigi see oli keeruline etapp ja mitme osalejaga pidin kauem sõrmede asetuse juures peatuma, siis tunni lõpuks said kõik sellega hästi hakkama.

Astmeline liikumine ja skaalade mängimine ei valmistanud olulisi raskusi. Keerulisemaks osutus meloodia õppimisel hüpete mängimine. Osalejatele, kes olid varasemalt pilli õppinud, ei valmistanud see probleemi. Osad neist otsisid isegi sõrmilisel iseseisvalt tuttavaid meloodiaid.

3.3.2. Õppemeetodid

Päeviku märkmete põhjal selgus, et kuulmise järgi õpetamine ei valmistanud kellelegi probleeme. Mõned, kes ei olnud varem pillimänguga kokku puutunud, jälgisid pingsamalt minu sõrmede liikumist sõrmilisel, kui neile noote või meloodiat ette näitasin.

Individuaalne lähenemine ehk tund ühe inimesega oli antud eksperimendi puhul ainuõige valik. Ühe tunni viisin läbi ka kahe osalejaga ning minu jaoks oli see oluliselt raskem, sest osalejad olid erineva õppimisvõimega.

Päeviku märkmete põhjal tõdesin, et kiirtunni meetod toimis kõigi osalejate puhul.

3.3.3. Õpetaja kogemused ja arusaamad

Päeviku märkmetest selgus, et õpetamine osutus minu jaoks keerulisemaks, kui algselt olin kavandanud. Kiirtund on väga intensiivse loomuga. Etapid vahetuvad kiiresti ning lühikese aja

jooksul pean läbima palju teemasid. Iga tunniga läks õppeprotsess konkreetsemaks ja selgemaks ning teadsin, kuidas erinevate probleemide puhul käituda. Avastasin, et üle viie kiirtunni päevas ei jõua füüsiliselt ega vaimselt teha. Mõne osaleja puhul jäi kripeldama, et oleksin võinud rohkem aega pühendada või mingit etappi pikemalt selgitada. Esimestes tundides, kus oli veel kogemusi vähem, närveerisin rohkem. Olin küll kiirtunni struktuuri hoolikalt läbi mõelnud, aga ei teadnud, kuidas see praktikas toimib. Mõnedes üksikutes kiirtundides avastasin ennast liiga kiiresti rääkmas. Püüdsin kohealt enda rääkimistempot korrigeerida, et see ei tekitaks minus ega osalejas lisa stressi.

4. UURIMISTÖÖ JÄRELDUSED JA ARUTELU

Neljandas peatükis arutlen projekti pedagoogiliste aspektide üle. Esitatud järeldused ja arutelu põhineb kolme allika (küsimustik, salvestis ja päevik) tulemustele.

Käsitlen kahte teemat: kasutatud pilliõppe meetodid ja kiirtunni lihtsad ning keerulised etapid.

4.1. Kasutatud pilliõppe meetodid

Torupilli õpetamisel kasutasin kolme pilliõppe meetodit: individuaalne lähenemine, kuulmise järgi õppimine, kiirtund.

Salvestiste ja päeviku analüüsist selgus, et individuaalõpe toimis suurepäraselt kiires õppeprotsessis, sest kõik osalejad olid erineva taseme ja taustaga ning õppisid erineva kiirusega. Samuti oli niimoodi võimalik õpetada erinevaid lugusid lähtudes õpilase soovist ja õpivõimest. Individuaaltundides sain keskenduda ühele õpilasele ning kohandada õppeprotsessi etappe vastavalt tema vajadustele. Salvestiste ja päeviku analüüs näitas, et kõikidel osalejatel kulus erinev aeg üksikutele õppeprotsessi etappidele. Lisaks on individuaalse lähenemise puhul õpilasel võimalik kogu aeg kuulda enda pilli kõla ja saavutusi. Mitmed osalejad esitasid kiirtunni käigus küsimusi, mis hõlmasid nii õppeprotsessi kui üldiseid teadmisi torupilli kohta. Osalejatega, kes olid varasemalt pilliõppega kokku puutunud, sain kasutada muusikaalaseid termineid ning tõmmata paralleele varasema pilliõppe kogemusega.

Salvestiste analüüsist selgus, et kuulmise järgi õppimisega said kõik osalejad hästi hakkama. Need, kes ei olnud varasemalt pilliõppega kokku puutunud või kellel oli vähene pilliõppe

kogemus, jälgisid minu näppude liikumist, kui mängisin meloodiaid ette teisel sõrmilisel. Kõikidel osalejatel jäi meloodia meelde ning nad suutsid seda iseseisvalt mängida.

Üldiselt sobib kiirtund eelkõige harrastusõppe vormide puhul, mille kestvus on lühiajaline – projektid, laagrid, õpitoad jne. Minu projekti näol on tegu lühiajalise harrastusõppega, mille eesmärgiks on tekitada huvi pilliõppe vastu, anda algteadmisi torupilli mänguvõtete kohta ning õpetada selgeks lihtsam lugu. Kolme allika analüüs näitas, et kiirtunni meetod toimis käesoleva eksperimentaalse projekti eesmärkide saavutamisel suurepäraselt. Kõik osalejad said selgeks algtõed ja 50% osalejatest õppis ära terve loo ning ülejäänud osalejad lugude A osa või esimesed viisikäigud. Osalejatel tekkis huvi ja hasart ning nad jõudsid lühikese ajaga konkreetse tulemuseni. Küsimustiku ja päeviku analüüs tõi välja ka kiirtunni puudujääke – osalejad ei saanud keskenduda rahulikult ja vajalikul määral ühele etapile, ei olnud aega õpitut analüüsida jne. Salvestiste põhjal järeldan, et 50% osalejatega oleks võinud olla õppeprotsessi aeg pikem, et keskenduda terve loo õppimisele või põhjalikumalt algteadmiste omandamisele. Samas küsimustiku vastustest selgus, et ainult kaks osalejat leidis, et õppeprotsess oleks võinud olla pikem.

Kogesin, et positiivsed elamused ja saadud kogemused korvavad kiirõppe puudujäägid. Seda kinnitasid ka küsimustiku vastused. Lisaks võivad osalejad huvi korral jätkata pilliõpinguid, sest neil on olemas kogemus ja esmased teadmised.

Kiirtunni meetodi efektiivsuse võtab hästi kokku ühe osaleja kommentaar: *“Kõike oleks rohkem tahtnud. Samas arvan, et antud eesmärgi saavutamiseks oli täiesti piisav aeg – tekkis huvi, hasart ja põnevus.”*

Toetudes kolmele allika analüüsile sain kinnitust, et minu valitud pilliõppe meetodid toimisid antud projekti puhul.

4.2. Kiirtunni lihtsad ja keerulised etapid

Olen tänulik osalejatele, kes julgesid ennast proovile panna ja selles eksperimentaalses projektis osaleda. Salvestiste põhjal selgus, et lihtsamad etapid kiirtunnis olid: puhumine ja meloodia

mängimine. Seda kinnitasid ka küsimustiku ja päeviku analüüs. Ootuspäraselt osutus kõige keerulisemaks ülesandeks ühtlase tooni hoidmine. Oma kogemuse põhjal võin öelda, et ühtlase tooni saavutamine võtab aega mitu aastat. Vaatamata varasemale pilliõppe kogemusele oli igas kategoorias osalejaid, kelle jaoks osutusid kõik etapid lihtsaks või keeruliseks.

Osalejate saavutusi võrreldes võib märgata, et varasemal pilliõppe kogemusel on oluline mõju eelkõige meloodia kiirel selgeks saamisel. Samas, algõppe protsessis olid kõikide kategooriate osalejad edasijõudmises enamvähem samal tasemel. Esimeses etapis olid kõik osalejad võimelised ise torupillil tooni tekitama. Osalejatele, kes olid füüsiliselt suuremad, ei valmistanud puhumine raskusi. Väiksema kehaehitusega osalejatel hakkas pea ringi käima ning tekkis raskusi puhumisel. Seda tuli ette kõikides kategooriates.

Õppeprotsessis pean oluliseks õpilase ja õpetaja häälestatust ning valmisolekut. Positiivselt mõjus kiirtunni esimene etapp, kui osalejad said ise katsetada, kuidas torupillil toon tekib. See tekitas tunni alguses elevust, mängulisust ning osalejad fokuseerisid kogu tähelepanu torupillile.

Kiirtunni puhul peab õpetaja olema konkreetne, süstemaatiline, rahulik ning loov, et kõik etapid saaksid läbitud ette antud ajaga. Salvestiste vaatlemisel selgus, et vahepeal kiirustasin selgituste ja õpetustega, mis võis osalejad segadusse ajada. Samas küsimustiku analüüsi põhjal oldi õpetaja selgitustega igati rahul.

Salvestiste ja päeviku põhjal selgus, et lähenesin osalejatele loovalt ning arvestades nende õppimisvõimet kohandasin tunni ülesehitust. Sellele annab kinnistust ka küsimustiku analüüs, mille järgi kõik osalejad olid rahul õpetaja lähenemisega õppeprotsessile. Üks osaleja kommenteeris: *“Soovin edu edasises õppe- ja muusikutöös, tulevikus palun kaaluda ka pedagoogikarjääri!”*

KOKKUVÕTE

Käesoleva loomingulise magistrieksami kirjalikus osas keskendusin eesti torupilli tutvustava videoblogi “100 Torupilli” pedagoogilistele küsimustele, mis kaasnevad täiskasvanute pilliõppega harrastusõppes. Kasutusel oli kolm pilliõppe meetodit: individuaalne lähenemine, kuulmise järgi õppimine ja kiirtund. Uurimistöö eesmärk oli tuua esile projekti käigus kasutatava kiirtunni lihtsad ja keerulised etapid ning leida efektiivsed meetodid kiires õpetusprotsessis, mida saab rakendada nii eesti torupilli mängutehniliste võtete kui ka lugude õpetamisel. Projekti pedagoogiline eesmärk oli õpetada osalejatele selgeks eesti torupillimängu esmased mänguvõtted ja lihtne lugu. Uurimistöös oli kasutusel tegevusuuring ning analüüsi aluseks olid küsimustik, video salvestised ja päevik.

Uurimistöö tulemused näitasid, et valitud pilliõppe meetodid toimisid eesti torupilli algõppe puhul. Osalejad said hakkama kuulmise järgi õppimisega ja kiirtunni formaadiga. Individuaalne lähenemine võimaldas keskenduda õpilase vajadustele ning kohandada õppeprotsessi vastavalt õpilase õppimiskiirusele.

Projekti “100 Torupilli” puhul täitis kiirtund oma eesmärgi ja andis osalejatele tehnilised teadmised ning praktilise kogemuse. 30 minutiga oli võimalik läbida torupillimängu esmased mänguvõtted ning õpetada selgeks lihtsam meloodia. Kõik osalejad läbisid õppeprotsessi etapid ning teavad, kuidas torupillil toon tekib, kuidas sõrmi liigutada ning meloodiat mängida. Tunni alguses antud ülesanne, ise pillil toon kätte saada ilma õpetaja juhendamiseta, tõmbas õpilase tähelepanu torupillile, tekitas põnevust ning õpilased keskendusid koheselt protsessile. Olen rahul osalejate saavutustega, sest kõigil õnnestus selgeks õppida vähemalt ühe loo A-osa. 50% osalejatest said selgeks kogu loo. Mõned osalejad üllatasid oma kiire õppimisvõimega ning andega. Rõõmu pakkus see, et mitmed osalejad proovisid ise tuttavaid meloodiad torupilliga mängida ning olid nõus ka improviseerima. Lisaks sain kinnitust, et poole tunni jooksul on täiskasvanud õppijal võimalik torupillist toon kätte saada ning lihtsam lugu selgeks õppida, olenemata varasemast pilliõppekogemustest. Projekt tekitas osalejates huvi eesti torupilli vastu

ja andis põneva elamuse. Õpetaja loov lähenemine oli üks tunni viljakuse põhilisi garantiisid.

Uurimistöö käigus selgusid kiirtunni lihtsamad ja keerulisemad etapid. Kõik osalejad said torupillilt tooni kätte tunni esimese minuti jooksul. Lihtsamaks aspektiks osutus puhumine ja meloodia mängimine ning keerulisemaks ühtlase tooni hoidmine. Saadud tulemustele saan projekti edasises õppeprotsessis tugineda ja mõelda läbi, kuidas raskeid etappe osalejatele lihtsamaks muuta või pühendada nendele rohkem aega.

Minu kui õpetaja jaoks oli suur väljakutse saavutada lühikese ajaga püstitatud eesmärk, samas teadmata osaleja varasemat pilliõppe kogemust ja õppimisvõimet. See nõudis energiat ja loovust, et olla motiveeriv, entusiastlik ning kohaneda pidevalt uute olukordadega. Minu jaoks oli see hariv ja õpetlik kogemus, kus sain end proovile panna õpetajana. Lisaks kohtusin väga huvitavate inimestega. Töö kirjutamise hetkeks olin kiirtunni viinud läbi 20 osalejaga ning 80 tundi on veel ees. Toetudes käesolevale tööle saan teha korrekture õppeprotsessis ning kiirtundi veel efektiivsemaks muuta.

Püstitasin projektile „100 Torupilli“ mitu eesmärki: tõsta teadlikkust eesti torupillist; tutvustada eesti torupilli muusikalisi võimalusi; anda ülevaade eesti torupilli kasutusest ajaloos ja tänapäeval; pakkuda osalejatele põnevat ja uudset kogemust; ärgitada inimesi õppima pilli ja tegelema muusikaga. Uurimistöös osalejad täitsid kõik eesmärgid. See oli neile kõigile põnev ja uudne kogemus ning tekitas üle pooltest osalejatele soovi edaspidigi torupilli mängida, soovi proovida erinevaid pille ja teisi rahvapille. Osalejad andsid oma panuse torupilli populariseerimisele.

Põgusalt käsitlesin tunnis osalejatega ülevaadet eesti torupilli kasutusest ajaloos ja tänapäeval. Põhjalikuma ülevaate saab videode juures ilmuvatest faktidest ja kirjeldustest. Eraldi uurimistöö teema võiks olla projekti mõjust inimestele, kes ise otseselt ei osale õppeprotsessis, kuid jälgivad blogi interneti vahendusel. Töö kirjutamise hetkeks on sotsiaalmeedia võrgustikus *facebook* 498 jälgijat ning video kanalis *youtube* üleval 10 videot, mida kokku on vaadatud üle 6000 korra.

Läbiviidud projekt on terviklik mudel, mis võiks olla heaks aluseks ka teiste instrumentide ja pilliõppe propageerimiseks ning mida saab kasutada täiskasvanute harrastusõppes erinevate pillide puhul.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Allikad

Sillamaa, Sandra 2014-2015. *Videosalvestised projekti "100 Torupilli" õppeprotsessist*. Erakogu: filmitud 1.juuli 2014 - 1.veebruar 2015

Sillamaa, Sandra 2014-2015. *Uuri ja päevik projekti "100 Torupilli" õppeprotsessi kohta*. Erakogu: ülestähendused 1.juuli 2014 - 1.märts 2015

Kirjandus

Karm, Mari 2013. *Õppemeetodid kõrgkoolis*. Tartu: Sihtasutus Archimedes

Kutser, Kristel 2014. *Eesti torupilli õpetamisel kasutatavad metoodikad algajatele*. Magistritöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Leichter, Karl 1982. Torupill - eestlaste lemmikpill. - *Valik artikleid*, lk. 125-141

Löfström, Erika 2011. *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tegevusuuringu käsiraamat on koostatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava haridusteaduse ja õpetajakoolituse edendamise prorgammi Eduko toel

Nachmanovitch, Stephen 1990. *Free Play: Improvisation in Life and Art* New York: Jeremy P.Tarcher / Putnam a member of Penguin Putnam Inc.

Rannap, Heino 1972. *Muusika eesti perekonnas ja rahvakoolis*. Tallinn: Eesti Raamat.

Sildoja, Krista 2014. *Äratismäng uinuva rahvamuusikale – August Pulsti mälestusi*. Tallinn: Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum

Tõnurist, Igor 1996. *Pillid ja pillimäng eesti külaelus*. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus.

Tõnurist, Igor 2008. *Eesti rahvapärimused*. Tallinn-Viljandi: Ajakirjade Kirjastus: Tallinna Raamatutrükikoda

Tamberg, Danguole 2012. *Täiskasvanute vabahariduslik õpe Eesti muusikakoolides*. Magistritöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Tere,

olen Sandra Sillamaa, õpin Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ühismagistriõppekaval pärimusmuusikat. Minu magistrieksami kirjaliku osa teemaks on “Videoblogi “100 Torupilli” pedagoogilised aspektid”.

Palun Sinu abi minu uurimistöö koostamisel. Valisin välja 20 osalejat ja sooviksin, et just Sina annaksid tagasisidet oma osalemise kohta.

Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 15 minutit. Küsimustele saab vastata valikvastustega, palun vali endale sobiv. Vastuseid võib valida ka mitu. Kui Sa ei leia endale sobivat, siis kirjuta enda vastus variandi “Muu” alla, kuhu võid kirjutada põhjalikumaid seletusi ja kommentaare.

Palun vasta 6. aprilliks.

1. Sugu
 - Mees
 - Naine
2. Vanus:
3. Amet:
4. Palun anna ülevaade oma varasemast kokkupuutest muusikaõpingutega. (Kui valisid esimese vastuse variandi, siis liigu edasi küsimuse nr 5 juurde.)
 - Varasem kokkupuude pillimängu või laulmise õppimisega puudub

- Olen tegelenud laulmisega hobi korras
 - Olen tegelenud pillimänguga hobi korras
 - Olen õppinud laulmist (nt koolis, muusikakoolis, kõrgkoolis, eraõpetaja käe all)
 - Olen õppinud pillimängu (nt koolis, muusikakoolis, kõrgkoolis, eraõpetaja käe all)
 - Muu
5. Milline on Sinu varasem muusikaline haridus? (Palun täpsusta õpingute kestvus, instrument, õppeasutus.)
- Olen õppinud pillimängu/laulmist eraõpetaja käe all
 - ✓ Õpingute kestvus:
 - ✓ Instrument:
 - Olen õppinud pillimängu/laulmist muusikakoolis või keskeri muusikaõppeasutuses
 - ✓ Õpingute kestvus:
 - ✓ Instrument:
 - Olen õppinud pillimängu/laulmist kõrgkoolis
 - ✓ Õpingute kestvus:
 - ✓ Instrument:
 - Muu
6. Miks olid nõus osalema projektis “100 Torupilli”?
- Tahtsin proovida eesti torupilli mängimist
 - Tahtsin enda oskused proovile panna
 - Tundus põnev projekt
 - Mulle meeldis projekti eesmärk – suurendada teadmist eesti torupilli olemasolust
 - Olen varem tundnud huvi eesti torupilli vastu ja see oli hea võimalus pillimängu proovida
 - Tahtsin eesti torupillist rohkem teada saada
 - Muu
7. Mida andis Sulle osalemine projektis “Torupill 100”?
- Algteadmised eesti torupilli mänguvõtete kohta
 - Positiivseid elamusi
 - Kinnituse, et suudan pilli mängida
 - Tekitas huvi torupilli mängu vastu
 - Julguse proovida ka teisi pille

- Tekitas suurema huvi pärimusmuusika vastu
 - Tekitas suurema huvi rahvapillide vastu
 - Muu
8. Millised on olnud Sinu varasemad kokkupuuted eesti torupilliga ja/või teadmised eesti torupillist enne osalemist projektis “100 Torupilli”?
- Varasem kokkupuude või teadmised puudusid
 - Teadsin eesti torupilli olemasolust (palun võimalusel täpsustada, kust teadmine pärineb)
 - Olin eesti torupilli varem näinud/kuulnud (palun võimalusel täpsustada kus ja millal)
 - Olen varem proovinud mängida eesti torupilli (palun täpsustada kus, kelle käe all ja mis põhjusel)
 - Olin eesti torupilli kohta varem lugenud (palun võimalusel täpsustada, millistest materjalidest)
 - Muu
9. Mida uut said teada torupillist?
- Ei saanud midagi uut teada
 - Sain infot eesti torupilli ajaloolise kasutuse kohta
 - Sain teada eesti torupillimängu alustõed
 - Sain teada, kuidas eesti torupillil heli tekib
 - Sain teada eesti torupilli ehitusest
 - Muu
10. Mis oli Sinu jaoks kõige keerulisem eesti torupilli õppimise juures?
- Kõik oli selge, arusaadav ja teostatav
 - Puhumine
 - Sõrmede töö meloodia mängimisel
 - Koti vajutamine käsivarrega
 - Ühtlase tooni saavutamine
 - Koordineerimine (ehk korraga puhumine, sõrmede töö, koti vajutamine)
 - Viisi meelde jätmine
 - Muu
11. Mis jäi arusaamatuks või segas projekti “100 Torupilli” õppeprotsessi?
- Õpetaja seletused

- Esi saanud aru, kuidas mängida, sest pidi mitut asja ühel ajal tegema
- Ei jõudnud jälgida juhiseid, sest õppeprotsess oli liiga kiire
- Ei saanud aru kõigest, sest torupill on liiga keeruline instrument
- Õppeprotsessi filmimine
- Kõik oli arusaadav ja teostatav/saavutatav
- Enda liigne närveerimine
- Muu

12. Mida oleks võinud õpetamisprotsessis paremini/teisiti teha või millele rohkem tähelepanu pöörata?

- Esitada rohkem küsimusi õpetajale
- Olla julgem ja avatum
- Küsida lihtsamat lugu
- Õpetamisprotsess oleks võinud pikem olla
- Pikemalt harjutada ühtlase tooni saavutamist ehk puhumise ja käsivarre vajutamise koostööd
- Pikemalt harjutada sõrmede tööd skaala mängimisel (nt kolme noodi harjutamist)
- Pikemalt harjutada sõrmede tööd meloodia mängimisel
- Muu

13. Mille vastu tekitas osalemine projektis “100 Torupilli” huvi või inspiratsiooni?

- Ei tekitanud huvi
- Tekitas huvi eesti torupilli mängu vastu
- Tekitas huvi eesti torupilli muusika vastu
- Tekitas huvi eesti torupilli ajaloo vastu
- Soovin veel mängida eesti torupilli
- Soovin endale torupilli osta ja sellega põhjalikumalt tegeleda
- Soovin proovida teisi rahvapille
- Soovin proovida erinevaid pille
- Muu

14. Kus viidi läbi õppeprotsess Sinuga?

- Minu kodus
- Klassiruumis
- Töökohas
- Muu

15. Kuidas suhtud valitud lokatsiooni, kus tehti Sinuga video?

- Olen rahul lokatsiooni valikuga
- Oleks võinud parema lokatsiooni valida
- See ei oma minu jaoks tähtsust
- Muu

Kui Sul on veel kommentaare, mõtteid, soovitus, siis palun lisa need siia:

.....

.....

Tänan vastamast!

Lugupidamisega Sandra Sillamaa

Kontaktid: 5246475

Lisa 2. Osalejate kommentaarid

“Üldse tahaks pikemalt proovida ja harjutada ja eriti äge oleks kui saaks mingit kombot proovida, et kuidas torupilli teiste pillidega koos mängida on või näiteks kui kaks torupilli koos mängivad (ma olen kuulnud, et see pidi väga raske olema.”

“Kõike oleks rohkem tahtnud. Samas arvan, et antud eesmärgi saavutamiseks oli täiesti piisav aeg - tekkis huvi, hasart ja põnevus.”

“Tekkinud hasardiga tundus, et kohtumine torupilliga oleks võinud kauem kesta.”

“Ma arvan, et see on ideaalne sümbioos teadustööst ja oma valdkonna mõtestatud propageerimisest. Samuti on ääretult sümpaatne teostuse tehniline tase.”

“Väga lahe projekt. Tehke veel analoogilisi ettevõtmisi. Edu!”

“Oli tore kogemus!”

“Olen väga rahul, et selles projektis osaleda sain, sest see oli väga huvitav ja uus kogemus minu jaoks. Kindlasti tekitas projekt huvi torupilli ja ka teiste (rahva)pillide vastu. Jõudu!”

“Soovin edu edasises õppe- ja muusikutöös, tulevikus palun kaaluda ka pedagoogikarjääri!”

“Väga huvitav ja kasulik projekt, mis kindlasti tekitas olulist huvi torupilli vastu!”

“Suurepärane algatus! Tundub, et käed külge pannes saavad mitmed asjad ka pillimängu puhul palju selgemaks. Arvasin, et torupilli mängimine on palju keerulisem ja ma ei oleks omal initsiatiivil vist söendanudki seetõttu pilli kätte võtta.”

“Väga äge oli. Puhas rõõm. Tänud õpetajale.”

“Minu arvates on tegemist väga tänuväärse ettevõtmisega ja ma loodan, et see ei lõpe siin vaid liigub edasi. Et ei ole ainult 100 inimest, kes torupillile tere ütlevad vaid neid on varsti 100 000. Ja kui see ei ole torupill siis rahvamuusika üldisemalt, et Eesti inimese teadvusesse jõuab uuesti see arusaam, et iga inimene oskaks natuke mingit pilli mängida, olgu selleks siis lõõts või torupill või midagi, mille saab kogunemistel riulist võtta ja tantsuks mängida. Sandra viis

õppeprotsessi läbi selles suhtes väga õige tunnetusega ka, et tegemist on lõbusa ettevõtmisega! Iga inimene ei pea hakkama professionaalseks muusikuks aga ma usun küll, et mõte muusikast sai sõbralikuma definitsiooni, et mõte sellest, et ma võiksin mõnikord sõpradele mõne loo mängida ei ole enam hirmuäratav. No just selles suhtes, et muusikud on küll aukartustäratavad aga kuna ma sain aru, et näiteks torupilli on võimalik mängida tegelikult väga lihtsalt ka (lisaks sellele, et professionaalsed muusikud mängivad torupilli nii, et mul tekib vaatajana tunne, et appi ma ei oska ikka mitte midagi teha) ja kuna ma ise tegin läbi selle, et tõesti poole tunniga sain tegelikult sellise esimeset tunnetuse kätte ja ma usun küll, et pigem üsna kerge vaevaga õpiksin ka lihtsamad lood ära siis tekkis tore motivatsioon, et äkki tegeleks mõne pilliga isegi enda lõbuks rohkem. Teisalt muidugi see austus professionaalsete pillimängijate vastu kasvas veel suuremaks kui siiani olnud on. Tõesti väga väga tore oli ja ma tahaks veel ja veel ja veel!”

Lisa 3. Kontserdi kirjeldus

Minu loomingulise magistrieksami ehk kontserdi pealkiri on "100 Torupilli". Kontsert hõlmab endas nelja sisulist osa: traditsioonilised torupillilood (nt Torupilli Jussi lood), omalooming, laulud torupillist ja uudis teos Märt-Mattis Lillelt eesti torupillile, teistele rahvapillidele ja elektroonikale. Kontserdi põhiideeks on näidata eesti torupilli erinevaid kasutusvõimalusi.

Olen kontserdi sidunud projektiga "100 Torupilli", näidates ekraanil videoid osalejatega. Lisaks videodele kasutan ülesvõtet oma vanaemast, kes imiteerib torupilli häält lauluga. Videode kasutamise eesmärgiks on luua raamistik ja telg läbi kontserdi. Kontsert algab vanaema lauluga, kes mäletab ja on kuulnud lapsepõlves traditsioonilist torupilli. Kontsert lõppeb videoga, kus väike 8 kuune laps "mängib" torupilli. See video näitab torupilli liikumist edasi noorte kätte, mis väljendab traditsiooni järjepidevust. Lisaks mahub veel kontserdikavasse 5-6 videot projektist "100 Torupilli", millega näitan torupilli erinevate inimeste kaudu erinevates keskkondades. Märt-Mattis Lille uudisteosele eelneb video tema torupilli õppimisest, mis toimus projekti "100 Torupilli" raames. Märt oli üks esimesi, kellega projekti läbi viisin. Tänu sellele koostööle sündis mõte luua uudisteos.

Minu magistriõpingute eesmärgiks oli ühendada pärimusmuusika erinevate väljendusvahenditega ning teha koostööd teiste muusikastiilide esindajatega. Esimene kontsert toimus koostöös jutuvestja Piret Pääriga. Teise kontserdi eesmärgiks oli kasutada elektroonikat ning sellest sündis koosseis Trad.Attack!. Kolmandaks oli planeeritud koostöö nüüdismuusika heliloojaga.

Märt kirjutab spetsiaalselt selleks kontserdiks uudisteose, mille keskmes olen mina kui mitmekülgne interpret. Teos on loodud eesti torupillile ja teistele rahvapillidele ning elektroonikale. Märt kasutab erinevaid uudseid väljendusvahendeid ja lähenemisi eesti torupillile. Meie koostöö käigus on ta uurinud põhjalikult eesti torupilli mänguvõtteid ning erinevaid hääletekitamise võimalusi. Ta kasutab teoses ka ettesalvestatud burdoonhelisid eesti torupillilt ning teistelt burdoonpillidelt.

Kontserdid, sealhulgas uudisteose maailma esiettkanne, toimuvad Tallinnas klubis Philly Joe (25.mai) ja Tartus Genialistide Klubis (28.mai). Kontsert kestab 45 minutit.

SUMMARY

The present written part of the creative Master Exam focuses on pedagogical matters of the video blog „100 Bagpipes“ that accompany amateur instrument studies for adults. Three methods of instrument learning were used: individual approach, learning by ear and quick lesson. The purpose of the research was to bring out easy and difficult steps of the quick lesson method and to find the most effective methods for a fast teaching process that can be applied in teaching easier tunes and the playing techniques of the Estonian bagpipe. The pedagogical purpose of the project was to teach the participants some primary techniques and a simple tune. The experiment was based on active research and the analysis is based on a questionnaire, video recordings and a diary.

The outcome of the research showed that the chosen methods worked in the case of amateur learning of the Estonian bagpipe. The participants succeeded in learning by ear and coped with the format of quick lesson. Approaching individually allowed the teacher to focus on the specific needs of each participant and modify the learning process according to their learning speed.

In the case of the project „100 Bagpipes“, the quick lesson fulfilled its goal and provided the participants with some technical knowledge and a practical experience. In 30 minutes, it was possible to go through the primary playing techniques and teach an easy melody. All participants went through the steps of the learning process and discovered how the tone emerges, how to move fingers and play a melody. The task given at the beginning of the lesson – to achieve a reasonable tone without the aid of the teacher – drew the attention of the participants to the bagpipe, created thrill and made the students focus on the process immediately. I am pleased with the achievements of the participants, since everyone was able to learn at least part A of a tune. 50% of the participants managed to learn the whole tune. Some participants surprised with their talent and ability to learn quickly. It was good to see many of the students attempting to play familiar melodies on their own and trying to improvise. In addition to that, the experiment confirmed that in 30 minutes, an adult learner is able to play an average tone with the bagpipe and even learn a simple melody, regardless of their previous

experience with musical instruments. The project generated interest in the Estonian bagpipe among the participants and gave them an exciting experience. The creative approach of the teacher was one of the main reasons for the lesson's efficiency.

The research highlighted easier and more difficult steps of a quick lesson. All the participants managed to get a tone out of the instrument during the first minute. Blowing air and playing the melody turned out to be much easier than maintaining an even tone. The results can be used in further learning processes of the project by analyzing how to make the difficult steps easier or how to dedicate more time to these steps.

A great challenge for me as a teacher was to achieve the established goal in a short period of time without any knowledge about the participants' previous experience with musical instruments and their learning abilities in general. This required energy and creativity to be motivating, enthusiastic and to adapt to new situations. It was a useful experience for me as a teacher together with meeting very interesting people. At the time of writing this paper, 20 quick lessons were conducted and 80 lie ahead. By relying on the present analysis, improvements can be put into practice and the quick lesson method can be made even more effective.

The project „100 Bagpipes“ was set up with various objectives: to improve awareness about the Estonian bagpipe, to introduce the musical capabilities of the instrument, to give an overview of the use of the Estonian bagpipe throughout history and today, to offer the participants an exciting and novel experience and to encourage people to learn a musical instrument and be engaged in musical activities. The participants of the research project fulfilled all objectives. It was a fresh experience for them and over a half of the participants showed interest in future opportunities of playing the Estonian bagpipe or other (folk) instruments. The participants made their contribution to popularizing the bagpipe.

In the lesson with each participant, I gave a brief overview about the use of the Estonian bagpipe earlier in history and nowadays. A more profound overview is available in the facts and descriptions in the videos. A separate research topic could be about the impact on the audience following the blog online, but not participating in the learning process directly. At the time of writing this paper, the blog had 498 followers on Facebook and the 10 videos uploaded to Youtube had been watched over 6000 times.

The conducted project proves to be a complete model that could be a useful basis for promoting amateur instrument studies for adults and not only in the case of the Estonian bagpipe, but also

with any other instrument.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Sandra Sillamaa

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Eesti torupilli tutvustava videblogi “100 Torupilli” pedagoogilised aspektid,

mille juhendaja on Celia Roose,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **28.04.2015**